

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2014 – 2015

ΜΑΘΗΜΑ: ΛΑΤΙΝΙΚΑ

ΤΑΞΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ – ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

A. Να μεταφράσετε τα κείμενα που ακολουθούν:

Quod ut praedōnes animadverterunt, abiectis armis ianuae appropinquavērunt et clarā voce Scipiōni nuntiavērunt (incredibile audītū!) virtūtem eius admirātum se venisse. Praedōnes postes ianuae tamquam sanctum templum venerāti sunt et cupide Scipiōnis dextram osculāti sunt. Cum ante vestibulum dona posuissent, quae homines deis consecrāre solent, domum revertērunt.

.....
Manius Curius Dentātus maximā frugalitāte utebātur, quo facilius divitias contemnere posset. Die quodam Samnitium legāti ad eum venērunt. Ille se in scamno assidentem apud focum et ex ligneo catillo cenantem eis spectandum praebuit. Samnitium divitias contempsit et Samnītes paupertātem eius mirāti sunt. Nam cum ad eum magnum pondus auri missum attulissent, ut eo uterētur, vultum risu solvit et protinus dixit [...]

.....
Curat et providet nē, interceptā epistolā, nostra consilia ab hostibus cognoscantur. Quam ob rem epistolam conscriptam Graecis litteris mittit. Legātum monet ut, si adīre non possit, epistolam ad amentum tragulae adliget et intra castra abiciat. In litteris scribit se cum legionibus adfore.

Μονάδες: 40

B.1. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμία από τις ακόλουθες λέξεις:

ianuae	: την ίδια πτώση του άλλου αριθμού.
dextram	: τον ίδιο τύπο στους υπόλοιπους βαθμούς (να δηλωθούν οι βαθμοί).
deis	: την κλητική ενικού.
domum	: να γράψετε τους τύπους που λειτουργούν επιρρηματικά
facilius	: τη γενική πληθυντικού του θηλυκού γένους στον υπερθετικό βαθμό.
catillo	: την αιτιατική πληθυντικού.
magnum	: το επίρρημα στο θετικό βαθμό και τον υπερθε-

	τικό βαθμό.
pondus	: την ονομαστική πληθυντικού.
vultum	: τη δοτική ενικού.
consilia	: τη γενική ενικού.

Μονάδες: 15

B.2. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

admirātum	: το β' πληθυντικό της προστακτικής ενεστώτα.
rettulērunt	: το β' ενικό της οριστικής ενεστώτα της αντίθετης φωνής.
intromitti	: το απαρέμφατο παρακειμένου της ίδιας φωνής (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο).
posuissent	: την αφαιρετική του γερουνδίου.
solent	: τα απαρέμφατα όλων των χρόνων (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο)
revertērunt	: το απαρέμφατο μέλλοντα.
utebātur	: όλους τους ενεργητικούς ονομαστικούς τύπους του ρήματος.
contemnere	: το απαρέμφατο παρακειμένου.
posset	: το γ' πληθυντικό της οριστικής συντελεσμένου μέλλοντα.
spectandum	: το α' πληθυντικό της οριστικής παρατατικού της αντίθετης φωνής.
solvit	: την αφαιρετική του σουπίνου.
adīre	: το γ' πληθυντικό της οριστικής παρακειμένου.

Μονάδες: 15

Γ.1.α. **Nam cum ad eum magnum pondus auri missum attulissent, ut eo uterētur, vultum risu solvit et protinus dixit:** Στην παραπάνω περίοδο να εντοπίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις και να αναγνωρίσετε το είδος τους (Μονάδες: 1), να σχολιάσετε την εισαγωγή τους (Μονάδες: 1), να δικαιολογήσετε την έγκλιση και το χρόνο εκφοράς τους (Μονάδες: 1).

Να ξαναγράψετε την περίοδο αντικαθιστώντας τις δευτερεύουσες προτάσεις με ισοδύναμες μετοχές (Μονάδες: 2).

Μονάδες: 5

Γ.1.β. **Cum ante vestibulum dona posuissent, domum revertērunt:** Να μετατρέψετε την υπογραμμισμένη πρόταση σε μετοχική με αφαιρετική απόλυτη. Να δηλώσετε το ποιητικό αίτιο εφόσον χρειάζεται.

Μονάδες: 3

Γ.1.γ. Να εντοπίσετε το συντακτικό ρόλο των παρακάτω λέξεων του κειμένου: **Scipiōni, frugalitāte, spectandum, auri, protinus, litteris, se** (το δεύτερο).

Μονάδες: 7

Γ.2.α. **Legātum monet ut, si adire non possit, epistulam ad amentum tragulae adliget et intra castra abiciat:** Στην παραπάνω φράση: α) Να εντοπίσετε τον εξαρτημένο υποθετικό λόγο (Μονάδες: 1), β) Να τον τρέψετε σε ανεξάρτητο (Μονάδες: 2), γ) Να τον χαρακτηρίσετε ως προς το είδος του (Μονάδες: 1).

Μονάδες: 4

Γ.2.β. **virtūtem eius admirātum se venisse:** Να αντικαταστήσετε τον προσδιορισμό του σκοπού που υπογραμμίζεται: α) με τελική πρόταση (Μονάδες 1), β) με εμπρόθετο προσδιορισμό (Μονάδες 2).

Μονάδες: 3

Γ.2.γ. **Manius Curius Dentatus Samnitium divitias contempsit:**

α) Να μετατρέψετε τη φράση στην παθητική φωνή κάνοντας χρήση παθητικής περιφραστικής συζυγίας. Να δηλώσετε το ποιητικό αίτιο.

Μονάδες: 4

β) Να δικαιολογήσετε τη σύνταξη του γερονδιακού (προσωπική ή απρόσωπη) που επιλέξατε.

Μονάδες: 2

γ) Να αντικαταστήσετε την παθητική περιφραστική συζυγία με ισοδύναμη εκφορά *debeo* + τελικό απαρέμφο.

Μονάδες: 2

Απαντήσεις Θεμάτων:

A. Όταν οι ληστές το παρατήρησαν, αφού πέταξαν τα όπλα, πλησίασαν την πόρτα και με δυνατή φωνή ανήγγειλαν στο Σκιπίωνα (να το ακούς και να μην το πιστεύεις!) ότι είχαν έρθει για να θαυμάσουν την ανδρεία του. Όταν οι υπηρέτες μετέφεραν αυτά στο Σκιπίωνα, αυτός διέταξε ν' ανοιχτούν οι πόρτες και να μπουν αυτοί μέσα. Οι ληστές προσκύνησαν τις παραστάδες της πόρτας σαν ιερό ναό και φίλησαν με πάθος το δεξί (χέρι) του Σκιπίωνα. Αφού τοποθέτησαν μπροστά στην είσοδο δώρα, τα οποία συνηθίζουν οι άνθρωποι να προσφέρουν στους θεούς, επέστρεψαν στα λημέρια τους.

.....
Ο Μάνιος Κούριος Δεντάτος ήταν πάρα πολύ ολιγαρκής, για να μπορεί να περιφρονεί ευκολότερα τα πλούτη. Κάποια μέρα ήρθαν σε αυτόν απεσταλμένοι των Σαμνιτών. Εκείνος παρουσιάστηκε σε αυτούς για να τον δουν να κάθεται σε σκαμνί δίπλα στη φωτιά και να γευματίζει από ξύλινο πιάτο. Περιφρόνησε τα πλούτη των Σαμνιτών και οι Σαμνίτες θαύμασαν τη φτώχεια του. Δηλαδή, ενώ είχαν φέρει σ' αυτόν πολύ χρυσάφι που στάλθηκε, για να το χρησιμοποιήσει, χαλάρωσε το πρόσωπό (του) με γέλιο και αμέσως είπε:

.....
Φροντίζει και προνοεί να μην μαθευτούν τα σχέδιά μας από τους εχθρούς, αν αρπάξουν την επιστολή. Για το λόγο αυτό στέλνει επιστολή γραμμένη στα ελληνικά. Συμβουλεύει τον απεσταλμένο, αν δεν μπορέσει να πλησιάσει, να δέσει την επιστολή στον ιμάντα του ακοντίου και να (τη) ρίξει μέσα στο στρατόπεδο. Στην επιστολή γράφει πως θα έρθει με τις λεγεώνες (του).

B.1. ianuarum

Συγκριτικός: dexteriorem, Υπερθετικός: dextimam
deus/dive/(dee)

Γενική ενικού: domi (δηλώνει στάση σε τόπο), αιτιατική ενικού: domum (δηλώνει κίνηση σε τόπο), αφαιρετική ενικού: domo (δηλώνει κίνηση από τόπο)

facillimarum

catilla (ετερογενές ουσιαστικό)

Θετικός: magno opere – magno opere, Υπερθετικός: maxime

pondera

vultui/vultu

- B.2.** Ενεστώτας: solere, Μέλλοντας: solituros esse, Παρακείμενος: solitos esse, Υπερσυντέλικος: solitos fore admiramini referris/referre intromissos esse ponendo reversurum, reversuram, reversurum esse – reversuros, reversuras, reversura esse και reversum iri Απαρέμφατο μέλλοντα: usurum, usuram, usurum esse – usuros, usuraras, usura esse. Μετοχή ενεστώτα: utens, μέλλοντα: usurus, usura, usurum. Σουπίνο αιτιατική: usum, αφαιρετική: usu. Γερούνδιο γενική: utendi, δοτική: utendo, αιτιατική: utendum, αφαιρετική: utendo. contempsisse potuerint spectabamus solutu adiverunt/(adivere) – adierunt/(adiere)

- Γ.1.α.** cum ad eum magnum pondus auri missum attulissent: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον ιστορικό – διηγηματικό σύνδεσμο cum ο οποίος χρησιμοποιείται για διηγήσεις πράξεων του παρελθόντος. Εκφέρεται με υποτακτική, γιατί ο ιστορικός – διηγηματικός cum υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση της δευτερεύουσας με την κύρια και δημιουργεί μια σχέση αιτίου – αιτιατού ανάμεσά τους, ενώ είναι φανερός ο ρόλος του υποκειμενικού στοιχείου που υπάρχει στην υποτακτική. Συγκεκριμένα, με υποτακτική υπερσυντέλικου (attulissent), γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (solvit: ιστορικός παρακείμενος) και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

ut eo uteretur: δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση. Εισάγεται με τον τελικό σύνδεσμο ut και είναι καταφατική. Εκφέρεται με υποτακτική, καθώς στη Λατινική ο σκοπός θεωρείται υποκειμενική κατάσταση. Συγκεκριμένα, με υποτακτική παρατατικού (uteretur), γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (attulissent: η υποτακτική εξαρτάται από το solvit). Έχουμε ιδιομορφία ως προς την ακολουθία των χρόνων, γιατί ο σκοπός είναι ιδωμένος τη στιγμή που εμφανίζεται

στο μυαλό του ομιλητή (συγχρονισμός κύριας και δευτερεύουσας πρότασης) και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του.

Nam ad eum magno pondere auri misso allato, eo usurum, vultum risu solvit et protinus dixit

Γ.1.β. Ante vestibulum **donis positis**, domum revertērunt.

Γ.1.γ. **Scipiōni**: έμμεσο αντικείμενο του ρήματος «nuntiaverunt»

frugalitāte: αντικείμενο του ρήματος «utebatur»

spectandum: αιτιατική γερουνδιακού που δηλώνει σκοπό από το ρήμα παροχής «praebuit» και λειτουργεί ως κατηγορηματικός προσδιορισμός το «se»

auri: γενική του περιεχομένου από το «pondus»

protinus: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα «dixit»

litteris: αφαιρετική (οργανική) του μέσου στη μετοχή «conscriptam»

se: υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου «adfore», ταυτοπροσωπία και λατινισμός του ειδικού απαρεμφάτου (στη Λατινική το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου σε περίπτωση ταυτοπροσωπίας τίθεται σε αιτιατική, είναι συνήθως η αιτιατική του γ' προσώπου της προσωπικής αντωνυμίας -se- και δεν παραλείπεται).

Γ.2.α.

α) Υπόθεση: «si adire non possit» (si + υποτακτική ενεστώτα) – απόδοση: «ut epistulam ad amentum tragulae adliget et intra castra abiciat» (βουλητική πρόταση).

β) Στην ανεξάρτηση μορφή του ο υποθετικός λόγος θα είναι: υπόθεση: **si adire non poteris** (si non + οριστική συντελεσμένου Μέλλοντα), απόδοση: **epistulam ad amentum tragulae adliga et intra castra abice** (προστακτική ενεστώτα)

γ) Ο υποθετικός λόγος δηλώνει την **ανοικτή υπόθεση στο μέλλον**.

Γ.2.β.

α) **ut virtutem eius admirarentur** (δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση)

β) **virtutis eius admirandae causa/gratia** (γενική γερουνδιακού + causa/gratia, υποχρεωτική γερουνδιακή έλξη)

ad virtutem eius admirandam (ad + αιτιατική γερουνδιακού, υποχρεωτική γερουνδιακή έλξη)

Γ.2.γ.

- α) **Contemnendae fuerunt/fuere Samnitium divitiae Manio Curio Dentato**
- β) **Προσωπική σύνταξη** του γερουνδιακού, γιατί το γερουνδιακό προέρχεται από ρήμα ενεργητικό, μεταβατικό (contemno) που συντάσσεται με αιτιατική.
- γ) **Manius Curius Dentatus Samnitium divitias contemnere debuit.**

www.epignosi.edu.gr